

## NICOLAE IORGA, CORESPONDENȚĂ

Ioana COȘEREANU\*

**Key words:** letters, Nicolae Iorga, C. N. Ifrim, The Popular Athenaeum of Tătărași.

Complexul Muzeal Național Moldova Iași este deținătorul unui set de șase scrisori semnate de Nicolae Iorga și adresate avocatului C. N. Ifrim, datând din perioada iunie 1914-iunie 1923. Cum avem certitudinea că doar două dintre ele au fost publicate în facsimil de Constantin Cloșcă în lucrarea *Ateneul Tătărași din Iași. Așezământ de cultură națională. 1919-1940*. Iași, Editura Junimea, 1984, iar mai târziu în volumul, *Nicolae Iorga, Corespondență 2*, Editura Minerva, București, 1986, considerăm că celelalte patru sunt documente inedite. Aceste scrisori sunt documente importante ce conțin informații despre viața politico-socială și culturală din acea perioadă, de asemenea, ne ajută să legăm evenimentele, să reconstituim etape și personalitatea scriitorului Nicolae Iorga.

Legătura cu C. N. Ifrim (1884-1960) s-a stabilit la Paris, Iorga l-a cunoscut într-una din călătoriile sale în marea capitală europeană și l-a identificat ca pe un om de mare acțiune, un foarte bun patriot, care a promovat cultura română, a luptat cu tenacitate pentru ridicarea spirituală a românilor. C. N. Ifrim revine de la Paris cu diplomă în studii juridice, precum și cu titlul de doctor în științe, dar și cu dorința de a contribui la diseminarea culturii europene în rândul românilor. Astfel, înființează în 1920 Ateneul Popular Tătărași. Totodată, alături de Iorga și Xenopol, făcea parte din comitetul de inițiativă pentru ridicarea statuii lui Al. I. Cuza, iar în timpul studenției, la Paris, organizase, împreună cu Al. Bădărău, secția Ligii Culturale din Paris și colaborase cu diverse cronici la *Neamul românesc*. Revenirea la Iași a fost fructuoasă, mai cu seamă că la intervențiile lui Nicolae Iorga deține diverse funcții importante. Alături de Iorga și alții, a fost membru în partidul Național Democrat. Relația lor se deteriorează, se întrerupe practic, după 1927, prin trecerea lui Ifrim la liberali, nu oricum, ci alături de foști iorghişti, precum A. C. Cusin, C. Șerban Făgeșel, Isidor Ștefănescu și Bălănescu, fapt criticat sever de Iorga în pamfletul *Un pescuit (Neamul românesc, nr.70,1927)*. Să amintim, pentru susținerea afirmației, textul scrisorii lui Nicolae Iorga, adresat unui domn Enacovici, din București, profesor de drept bisericesc la Facultatea de teologie: „... În ce privește situațiile în care luptele politice aduc pe oamenii și judecățile pe care le impun momentele de pasiune, nici d-ta, nici eu n-am consimțit să strângem împreună toate expresiile trecătoare ale unor sentimente a căror dăinuire e condiționată de schimbarea oamenilor, dar mai ales de interesele țării.

*În ce privește defecțiunile unor oameni fără răbdare, de ce să plângi dumneata când eu – râd ?*

*Am prea mare stimă pentru d-ta, ca să nu răspund imediat întrebărilor d-tale și ca să nu cred că vei face loc scrisorii mele în ziarul unde de atâtea ori mi s-a dat plină dreptate”.*

Iorga nu i-a iertat niciodată și a scris despre ei două memorabile pamflete, cel amintit deja și *Neo-șobolanii, Neamul românesc, nr.75, iunie 1927*. Îl viza în primul rând pe I. G. Duca, inițiatorul racolării liberale.

Scrisoarea din 28 septembrie 1923, Vălenii de Munte, publicată de editura Minerva în volumul *Corespondență*, N. Iorga, după facsimilul din volumul *Ateneul Tătărași*, reprezintă răspunsul lui Iorga la scrisoarea lui C. N. Ifrim din 27 sept. 1927, al cărui text reprezintă un document ilustrativ privitor la condiția intelectualului sărac și care, alături de alte evenimente conjuncturale și conflictuale, explică cumva trecerea de mai târziu la liberali. El îi descria lui Iorga situația sa domestică, greutatea materiale și renunțarea sa la politică, precum și la conducerea Ateneului din Iași. Ifrim se arată foarte nemulțumit de atitudinea primarului de atunci al Iașilor, Toma (liberal), care îi tăia orice subvenție pentru activitățile culturale și buna funcționare a Ateneului, iar ziarul *Mișcarea*, al lui Mârzescu, răspânda o serie de infamii la adresa sa.

---

\* Complexul Muzeal Național „Moldova”, Iași.

Faptele acestea, mai cu seamă, îl determină să renunțe la tot, să profeseze doar avocatura, însă afirmă ”că el va rămâne devotat soldat” în Partidul Național Liberal cât timp acesta va fi condus de Iorga. La Iași, C. N. Ifrim era boicotat nu doar de liberali, ci mai ales de A. C. Cuza, care lupta să transforme Ateneul într-un local de manifestări huliganice. Din mai 1923, Ifrim, plin de revoltă, povestea lui Iorga că o parte din studenții ieșeni ”se lasă hipnotizați de fascismul lui Cuza”.

Textul scrisorii din 1924, 6 iulie, semnat de Iorga se referă la imposibilitatea sa de a-i însoți pe membrii Ateneului Tătărași în turneul lor prin Ardeal, proiectat în luna august. Iorga elogiază, însă, această manifestare culturală în articolul *Săli de cultură*, publicat în *Neamul românesc*, din 5 august 1924.

Alăturăm în continuare, integral, textele scrisorilor aflate, în original, în Patrimoniul Complexului Muzeal Național „Moldova” din Iași, semnate de istoricul, scriitorul, mare român, N. Iorga:

*Dragă domnule Ifrim*

*11 iunie 1914*

*Calde mulțumiri pentru colaborarea statornică. Învăț mult din articolele tale. Doresc să ne vedem cit mai curând. Primește, te rog cele mai bune salutări.*

*Nicolae Iorga*

*Stimate domnule Ifrim,*

*6 iulie 1924*

*Atunci în toiul cursurilor, în timpul cărora nu mă pot dezlipi o singură zi. Iartă-mă că nu pot contribui la frumoasa faptă de creator ce îndeplinești cu atâta energie și cum văd îți iese din plin.*

*Primește te rog cele mai bune salutări amicale.*

*Nicolae Iorga*

*Dragă domnule Ifrim,*

*27 dec. 1914, Vălenii de Munte*

*Scrisoarea d-tale mă află în mari neplăceri casnice, fiindu-mi mai toți copiii bolnavi. Până la 15 ian. nu merg la București. Atunci cred că vom izbuti să-ți aflui un loc la secretarul de avocat și unul bun, oricum nici o soluție nu vom cruța-o.*

*Primește te rog cele mai bune salutări.*

*Scumpe domnule Ifrim,*

*Vălenii de Munte, 28 sept. 1923*

*Știam de câtva timp hotărârea dumată. Ca unul care și eu m-am luptat și mă lupt cu greutatea vieții, aș face o crimă dacă ți-aș impune, fie și pentru evidentul interes al partidului, să risipești o parte măcar din timpul care-ți trebuie pentru susținerea unei grele familii. Înțeleg iarăși dezgustul pe care îl ai pentru situațiile în care nu-ți poți aduce toate puterile. Dușmănia care ți s-a arătat e explicabilă. Nu te puteau cruța acei ale căror interese le prejudiciai. Și la noi nu se știe de omenie când sunt în joc asemenea interese. Acum însă, când nu vei mai sta în fața caraghioșilor conspiratori, își vor mușca mâinile de greșeala ce au făcut.*

*Sfatul d-tale, în aceeași calitate ca până acum, ți-l cer. Nu mi-l poți refuza. El nu implică pierdere de timp, nici frământări acolo în localitate.*

*De altfel toate acestea sunt trecătoare. Că tot sper în zile mai bune și atunci cele mai înalte (...) abia vor putea recompensa imensa jertfă ce mi-ai făcut-o atâția ani de zile.*

*Te rog să primești expresia mișcată a prieteniei mele.*

*N. Iorga*

*Scumpe domnule Ifrim,*

*11 iunie 1923, Vălenii de Munte*

*Se poate face o notiță chiar în frumoasa d-tale foaie. Desigur că am ales ca Panteon bisericețu Sf. Gheorghe de la Mitropolia din Iași.*

*Cu Academia stau cum ai văzut. M-am săturat să se facă totul peste capul meu de oameni mai tineri decât mine și care au stat pe bănci înaintea mea. De altfel hotărârea mea-i încântă ... Moda "fascistă" - o, ironie ! - să nu te descurajeze. Prostiile trec, bunul simț rămâne.*

*Cu prietenie al d-tale vechi*

*N. Iorga*

*Scumpe domnule Ifrim,*

*18 iun. 1923, Vălenii de Munte*

*Punctul nostru de vedere în ce privește comitetul secției Iași e irevocabil. D. Petrovici, căruia i-am comunicat credința mea că din comitetul unei secțiuni lejer nu poate face parte cineva care a votat darea în judecată a autorilor războiului, a avut delicatețea de a-mi comunica deciziunea sa de a demisiona ceea ce-mi ușurează situația.*

*Pe domnul Albert Ghica, fiul pretendent la tronul Albaniei, nu-l putem primi, oricât și-ar fi păstrat supușenia românească. Pentru a răvni o măreață situație națională trebuie să te simți una cu poporul pe care crezi că ai misiunea de a-l conduce. În acest sens ni se va scrie, arătând că nu putem primi comitetul care a fost ales.*

*Despre activitatea secției, pe care trebuie să o înștiințăm că nu-i putem admite comitetul, nu s-a putut vorbi, neexistând un raport pentru congres. Nici despre serbarea noastră nu s-a vorbit. Cuvântarea domnului N. Bogdan a fost o ofensă și pentru noi și pentru bunul simț. Trebuie s-o spun.*

*N-am știut dorința d-tale de a face parte din comitetul de propagandă în Bucovina și Basarabia. O vom satisface cu plăcere și recunoștință.*

*Dar e vorba de d-ta personal. Față de comitet nu putem avea această atitudine, regândind asupra (...) d-tale impresii, alimentată de aceia care cred că eu aleg comitete din aderenții unei politici, prieteniei d-tale, așa de vechi, față de mine, va reveni. Bucuros că ai biruit pe calomniatorii d-tale, te rog a mă crede cu aceleași călduroase sentimente.*

*Al d-tale N. Iorga*

## **CORRESPONDENCE OF NICOLAE IORGA**

The paper points out the presence, within "Moldova" National Museum Complex in Iasi, of six letters signed by Nicolae Iorga, addressed to the lawyer C. N. Ifrim, dated to the period June 1914 – June 1923. As we know for sure that only two of them were published in facsimile by Constantin Cloșcă in *Ateneul Tătărași din Iași. Așezământ de cultură națională. 1919-1940*. Iași, Editura Junimea, 1984, and later in the volume Nicolae Iorga, *Corespondență 2*, Editura Minerva, București, 1986, we consider the other four ones have remained unpublished so far. These letters are important documents containing information on the political-social and cultural life of the period, helping us to link events, comprehend stages and concerns in the life and activity of Nicolae Iorga.